9. Etnografiska avdelningen.

I avdelningens lokalförhållanden har under året så tillvida en förbättring inträdt, att de genom Kungl. Byggnadsstyrelsens försorg till disposition ställda magasinslokalerna i Grönlandet Norra kunde tagas i besittning fram på hösten. I oktober påbörjades alltså överflyttningen dit av hittills dels i Grönlandet Södra, dels å riksmuseets vindar vid Frescati magasinerade samlingar, varvid amerikanska sådana togos först med tanke på att åt de svenska amerikanisterna kunna för den Internationella Amerikanistkongressen i Göteborg 1924 giva en överblick av avdelningens samlingar från Amerika. Vid årets utgång voro de flesta av dessa ävensom stora delar av det afrikanska materialet transporterade till de nya lokalerna. De överflyttade samlingarna hava även inventerats, i det att förteckningar uppgjorts över dem, så att man numera med lätthet kan se, var ett föremål befinner sig, och kunna samlingarna på det viset hädanefter åtminstone hållas tillgängliga för forskare, något som förut tyvärr ej varit möjligt. I samband med överflyttningen hava även konserveringsarbeten ägt rum, avlägsnande av rost, mögel etc. I synnerhet de samlingar, som förvarats i källare och å vindar, hade angripits, med få undantag dock ej allvarligt.

Fastän utrymmet sålunda avsevärt ökats, äro dock magasineringsförhållandena i sin helhet alltjämt långt ifrån tillfredsställande, så väl på grund av bristande utrymme som till följd av andra orsaker. Särskilt i f. d. valmuseet, avdelningens hittills största magasinslokal, har det visat sig omöjligt undvika för samlingarna skadliga stora temperaturväxlingar.

Samlingarna hava under året ökats genom flera betydande *gåvor:*

Industriidkaren A. E. PAULSON, som en följd av år haft sin verksamhet i Mexico, numera bosatt i New York, har förärat en synnerligen värdefull samling arkeologiska föremål från Mexico omfattande c:a 800 nummer, säkerligen det bästa förvärv, som avdelningen gjort under de senaste åren. Enligt meddelande av herr P. äro 70 % av samlingen hopbragta av honom personligen och resten av ingenjör C. V. CHISHOLM, som likaledes vistats ett antal år i Mexico. Som samlingen ännu ej hunnit katalogiseras, kan här endast en kort antydan göras om dess inne-

håll. Huvudparten av densamma synes sålunda härröra sig från staterna Tlaxcala, Puebla och Oaxaca, zapotekernas gamla hemland, samt från Jalapa-området i staten Vera Cruz. De flesta föremålen torde representera zapotekernas, mixtekernas och tlaxcaltekernas kulturer. Främst märkas över ett 100-tal större och mindre skulpterade figurer av bränd lera, av vilka en stor del utgöras av gudabilder med ett rörformigt kärl på ryggsidan (troligen begravningsurnor), andra föreställa människohuvuden. Vidare finnas inemot 300 helt små huvuden och ansikten av människor eller djur, likaledes i lera, till en del starkt stiliserade men till ett stort antal även med levande, individuella drag. Lerkärlen uppgå till över 200, fat, krukor etc., och lägger man bland dem särskilt märke till vackert ornerade rökelsekärl i genombrutet arbete. Kommer härtill ett avsevärt antal fragment av lerkärl med intressant ornamentik och visande prov på glasyr. Bland stensakerna förtjäna att nämnas 4 reliefplattor från tempel eller palats samt ett 40-tal föremål, skulpterade i sten eller lava, däribland människohuvuden och djurbilder. De mindre stenföremålen bestå av malstenar, yxor, obsidiankärnor, spjutspetsar av obsidian eller flinta m. m.

En annan arkeologisk samling från Mexico (Azcapotzalco), omfattande 107 föremål, har överlämnats av disponent A. Sjögren. Den består av fynd från aztekisk och föraztekisk tid, bl. a. gudabilder och andra figurer av terrakotta, öron- och läppsmycken av samma material samt diverse föremål av sten, däribland, enligt uppgift, en offerkniv av obsidian. Samlingens värde förhöjes därigenom att den åtföljdes av en fullständig förteckning över fyndorter m. m.

Från det moderna Mexicos halvciviliserade indianer har d:r Antonio L. Bolio, mexikanska legationen i Stockholm, skänkt ett 50-tal föremål: vävnader, keramik, korg- och träarbeten, chokladvispar av ben och trä m. m.

Med. d:r R. Hogner, Boston, har även detta år ihågkommit museet med en gåva av etnografiska och arkeologiska föremål från huvudsakligen Nordamerika, omkring 125 nummer. Bland de förra finnas korgar från navahoerna och keramik från puebloindianerna, medan de senare omfatta stenredskap, framför allt spjut- och pilspetsar från ett 20-tal stater i U. S. A., från Vermont ned till Florida och Texas samt bort till Washington på Pacifik-kusten.

Från framlidne kapten O. Liljewalch's stärbhus har redaktör G. von Heideken överlämnat 11 föremål från Engelska Guiana: 2 blåsrör, 2 koger till d:o med förgiftade pilar och vidhängande små korgar med silkesbomull, kassavapress, en snidad stav, båge och pilar. En duplettsamling från kapten L:s Guiana-expedition (patamona, arecuna m. fl. stammar) har tidigare

lämnats till museet. Huvudsamlingen finnes i Göteborgs museums etnografiska avdelning.

Vidare hava två värdefulla samlingar anländt från Kina, hopbragta av Svenska Missionsförbundets missionärer A. BERG och J. SKÖLD samt genom förmedling av redaktör J. M. OLLÉN bekostade av direktör J. ÖRTEGREN. Herr BERG's samling, 65 nummer, förskriver sig från provinsen Shansi, Nordkina, och består till stor del av kultföremål, däribland flera svåröverkomliga, såsom större och mindre skåp med sniderier, innehållande tavlor med inskriptioner åt fädernas andar. Vidare finnas bilder av gudar och gudinnor av metall, porslin eller trä samt illustrerade bönböcker med broderade sidendukar att täcka dem med i templen, trummor, klockor och snäcktrumpeter jämte andra buddhistiska tempelföremål. Av intresse äro två synnerligen dekorativa stora inskriptionsplattor av trä (2,40 m. långa och 0,40 m. breda), använda vid födelsedagshyllning för en 70-årig dam. De äro försedda med inskription och ornamentik i guldfärg och rödt på svartlackerad botten. Nämnas må även ett dussin väggtavlor och andra målningar, en avdelningsskärm, bestående av marmorplattor med målningar och inskriptioner, en större vas och en audiensstav av elfenben (en s. k. *ko-pan*, brukad vid audiens inför kejsaren).

Hr SKÖLD's samling, som förskriver sig från det centrala Kina, trakten av Wuchang, uppgår till c:a 100 föremål och belyser olika sidor av kinesiskt liv. Här finnas t. ex. mandarinrockar, vapen, husgerådssaker, däribland kärl av porslin och mässing, damskor för förkrympta fötter, prydnads- och toalettartiklar för damer, leksaker samt en av de vackra stolar av porslin, som användas under den heta årstiden. Kommer härtill ett stort, dörrliknande snideriarbete av trä från en husvägg (s. k. *teo-long*) samt 10 andra träsniderier, uppvisande djur och blommor och tagna från gamla hus eller tempel. Från tempel (takens dekorativa utstyrsel) härröra 3 figurer av bränd, glaserad lera, 1 fisk och 2 drakar.

De japanska samlingarna hava ökats med 6 mattor av rishalm, förärade av fröken S. P:SON ARAKI.

Från Sumatra har friherre J. R. GIERTTA överlämnat 8 föremål, däribland ett gammalt vackert exemplar av de battakiska prästernas (*guru*) bekanta, rikt snidade magiska stavar samt en handskriven bok med illustrationer (bladen av bultad bark), likaledes från battakerna.

Slutligen har en av prof. C. V. HARTMAN under hans resa 1913—1914 inköpt samling arkeologiska föremål från Costa Rica, vilken blivit försenad på grund av världskriget och andra omständigheter, hemkommit under året. Samlingen uppgår till c:a 180 n:r, huvudsakligen större och mindre lerkärl, och därjämte ett antal fragment av dylika.

Nämnas må i detta samband, att frampå hösten ingick meddelande från en i Chicago bosatt landsman, att han med snaraste ämnade som gåva översända en större samling från Nordamerikas indianer, vilken troligen är att införvänta på nyåret. Vidare har författaren BENGT BERG utlovat att under sin expedition till övre Nilens sudd-område ihågkomma avdelningen.

Det fotografiska arkivet har ökats med ett 100-tal av greve ERIC VON ROSEN skänkta förstoringar efter av honom under hans sydamerikanska och afrikanska expeditioner tagna fotografier samt med 70 bilder från Grönland, överlämnade av konstnären O. ELGSTRÖM.

Till museets boksamling har greve E. VON ROSEN skänkt c:a 20 arbeten, däribland FRAZER's stora verk »Totemism and Exogamy». Bland utländska vetenskapliga institutioner, som översändt större publikationer, märkas Academia Nacional de Historia i Quito (Ecuador), antropologiska avdelningen av Secretaria de Agricultura y Fomento i Mexico City samt Musée du Congo Belge i Brüssel.

Många utlåningar ur fotografi- och boksamlingarna ha skett under året.

Till fonogramarkivet har redaktör G. V. HEIDEKEN skänkt 3 fonografrullar, inspelade av kapten O. LILJEWALCH bland indianer i Engelska Guiana. Därjämte har genom *inköp* förvärvats 20 rullar med sånger från goajiro-indianerna i norra Columbia, Sydamerika, upptagna av d:r G. BOLINDER under hans expedition till detta land 1920—1921.

Beträffande under året utförda arbeten har assistenten bl. a. katalogiserat under de senaste åren inkomna samlingar. Det kvinnliga biträdet har vid sidan av löpande göromål biträdt vid fortsatt ordnande av avdelningens boksamling samt med konserveringsarbeten. Som ovan antydts, erbjöd den grundliga genomgången av samlingar vid överförandet av sådana till Grönlandet Norra ett utmärkt tillfälle till att verkställa dylika arbeten. Så hava t. ex. ett par hundra lerkärl blivit lagade. Under årets två sista månader sysselsattes personalen, så långt sig göra lät, helt och hållet vid överflyttningen och i samband med denna stående sysslor.

D:r G. BOLINDER har, utan anspråk på ersättning, biträdt vid avdelningen under november och december, varvid han gjort förarbeten till en alfabetisk förteckning över avdelningens amerikanska samlingar (kortsystem). Materialet har ordnats alfabetiskt efter stamnamn eller, då sådana saknas, geografiska namn. För att taga ett exempel har under uppslagsordet »irokeser» ur skilda inventarier på samma blad sammanställts alla nummer, som avdelningen äger från dessa indianer. På så sätt vinnes en lätthanterlig översikt över det amerikanska materialet, och vore det givetvis av värde att så småningom kunna er-

hålla dylika sammanfattande alfabetiska förteckningar över museets samtliga samlingar.

Intendenten har för hälsans vårdande åtnjutit tjänstledighet fr. o. m. den 11 oktober till årets slut, med assistenten som vikarie.

Bland personer, som i studiesyfte besökt avdelningen, märkas följande: H. K. H. Prins Vilhelm har tagit del av afrikanska samlingar, intendenten J. G:son Karlin har studerat keramik m. m., greve E. von Rosen, prof. E. Nordenskiöld, d:r G. Bolinder och kand. S. Linné sydamerikanska samlingar, docenten T. Norlind musikinstrument, d:r D. Dimand, New York, vävnader, lektor R. Jirlov, Jena, tröskredskap m. m., greve B. Mörner äldre samlingar från Polynesien, miss M. L. Kissell (Columbia-universitetet och New York-museet) korgarbeten och textilsaker, fru Ida Trotzig japanska och missionären fröken G. Nathorst kinesiska samlingar, bibliotekarien F. Åhlander leksaker och spel, d:r W. Kaudern föremål från Indonesien, konstnären G. Hallström dräkter m. m. och konstnären O. Elgström båtar och båtmodeller. Därjämte hava flera andra konstnärer begagnat sig av samlingarna, och representanter för industriella och andra praktiska företag ha studerat tekniska detaljer, bl. a. glasyr och färger åt keramiska föremål. Tilläggas må vidare, att fru Trotzig vid många tillfällen för intresserade demonstrerat de av henne i Japan hopbragta, av grevinnan E. von Rosen å Örbyhus härom året donerade samlingarna. Slutligen hava under året åtskilliga skriftliga förfrågningar angående museets samlingar ingått och besvarats.

G. Lindblom.
t. f. intendent.